

ΑΚΡΙΒΕΣ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟ

10.06.2025 17:55:28
ΑΚΡΙΒΕΣ
ΑΝΤΙΓΡΑΦΟ
Ψηφιακά
ΥΠΟΓΕΓΡΑΜΜΕΝΟ
ΑΠΟ
Ioanna Pachorou

Αθήνα, 10/06/2025

Αριθμ. Πρωτ.: 366628/35170/2025

Πληροφορίες: Αντωνίνα Παπαθανάσογλου

Τηλ.: 213 1306804

Τηλ. Γραμματείας Κύκλου Ποιότητας Ζωής: 213 1306 664, -693

Email: gl@synigoros.gr

κ. ΕΥΣΤΑΘΙΟ ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟ
ΓΕΝΙΚΟ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑ ΔΑΣΩΝ
ggdason@ypen.gr

κ. ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ ΑΪΒΑΛΙΩΤΗ
ΓΕΝΙΚΟ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΟΡΥΚΤΩΝ ΠΡΩΤΩΝ ΥΛΩΝ
ggenergy@ypen.gr

Θέμα: Νομοθετική ρύθμιση του πλάτους των δασικών οδών που διανοίγονται για έργα ΑΠΕ

Αξιότιμε κύριε Σταθόπουλε,

Αξιότιμε κύριε Αϊβαλιώτη,

Ο Συνήγορος του Πολίτη στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του κατά το άρ. 103 § 9 του Συντάγματος και το ν. 3094/2003 εξετάζει αναφορά του συλλόγου Ενεργών Πολιτών Ερέτριας «Η Μέδουσα», περί αιτήματός τους για την έλλειψη νομοθετικής ρύθμισης του μέγιστου πλάτους δασικών οδών που διανοίγονται για έργα ΑΠΕ.

Ειδικότερα, από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτει ότι αντίστοιχο αίτημα είχε κατατεθεί προς τη Γενική Δ/νση Περιβαλλοντικής Πολιτικής και τη Γενική Δ/νση Δασών και Δασικού Περιβάλλοντος του ΥΠΕΝ από το Δήμο Διρφύων - Μεσσαπίων. Η Δ/νση Προστασίας Δασών απάντησε με το υπ' αριθμ. πρωτ.: ΥΠΕΝ/ΔΠΔ/12832/917/14.02.25 έγγραφό της, αναφέροντας τις ισχύουσες διατάξεις και καταλήγοντας, μεταξύ άλλων, στα εξής: «*Εν κατακλείδι, η εξυπηρέτηση έργων ΑΠΕ δια της διανοίξεως δασικών οδών ακολουθεί το ισχύον θεσμικό και κανονιστικό πλαίσιο, τηρουμένων των εν ισχύ τεχνικών προδιαγραφών καταλαμβάνοντας το πεδίο εφαρμογής για την διάνοιξη οδών εξυπηρέτησης δασοπονικών εκμεταλλεύσεων μη αναγκαιότητας διαφοροποιήσεώς τους, καθόσον υλοποιούνται επί δασογενοús περιβάλλοντος, υπόκεινται των περιορισμών και δεσμεύσεων της δασικής νομοθεσίας και της συνταγματικής επιταγής με την διάταξη του τελευταίου εδαφίου της παρ. 1 του άρθρου 24, συναρτώνται των οικοφυσιολογικών χαρακτηριστικών, των σταθμολογικών συνθηκών, του έντονου αναγλύφου, λαμβανομένης υπόψη της ασφαλούς διέλευσης οχημάτων είτε των φορέων προστασίας των οικοσυστημάτων, είτε των δυνάμεων κατάσβεσης περιστατικών πυρκαγιάς, συμπεριλαμβανομένων μεταφοράς εξαρτημάτων και υποδομών ανάπτυξης έργων και δραστηριοτήτων*».

Σύμφωνα με την παρ. 3^α του άρθρου 53 του ν. 998/79: «*Για την εγκατάσταση δικτύων μεταφοράς και διανομής ηλεκτρικής ενέργειας, για την κατασκευή υποσταθμών και κάθε, εν γένει, τεχνικού έργου που αφορά στην υποδομή και εγκατάσταση σταθμών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (Α.Π.Ε.) ... μέσα σε δάση, δασικές εκτάσεις, αναδασωτέες και σε δημόσιες εκτάσεις των περ. α' και β' της παρ. 5 του άρθρου 3, απαιτείται έγκριση επέμβασης, με την*

επιφύλαξη της παρ. 4 του άρθρου 45. Τα ανωτέρω δίκτυα, κατά το δυνατόν, συνδυάζονται με το υφιστάμενο ή υπό εκτέλεση δίκτυο δασικών οδών ή με άλλα τεχνικά έργα. ... Ο δικαιούχος της επέμβασης υποχρεούται πριν από την έναρξη των εργασιών εγκατάστασης του δικτύου να υποβάλλει προς έγκριση στην οικεία δασική αρχή μελέτη αποκατάστασης της δασικής βλάστησης».

Περαιτέρω, στο άρθρο 48 παρ. 3 του ν. 998/79 ορίζονται τα κάτωθι: «3. «Η διάνοιξη οδών για την εξυπηρέτηση εκμεταλλεύσεων, έργων και δραστηριοτήτων, οι οποίες δεν εμπίπτουν στην παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου, επιτρέπεται διά μέσου δασών, δασικών εκτάσεων και δημοσίων εκτάσεων των περιπτώσεων α' και β' της παραγράφου 5 του άρθρου 3 του παρόντος νόμου, σύμφωνα με τους ειδικότερους όρους της τεχνικής και περιβαλλοντικής μελέτης αυτών, όπως προδιαγράφονται και εγκρίνονται με την Απόφαση Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων (ΑΕΠΟ) ή με την υπαγωγή σε Πρότυπες Περιβαλλοντικές Δεσμεύσεις (ΠΠΔ), με απόφαση του αρμόδιου Υπουργού ή του οικείου Γενικού Γραμματέα της Αποκεντρωμένης Διοίκησης. Οι δαπάνες κατασκευής, συντήρησης, καθώς και αποζημιώσεων τούτων, βαρύνουν τους δικαιούχους. Η οδός, μετά τη διάνοιξη της αποδίδεται σε δημόσια χρήση. Όταν εκλείπει ο λόγος της επέμβασης, η οδός διατηρείται, εφόσον κριθεί από τη δασική υπηρεσία ότι ανταποκρίνεται στους όρους του άρθρου 15 του παρόντος νόμου, άλλως, η καταληφθείσα υπό της οδού έκταση αναδασώνεται, με τους όρους του άρθρου 45 παράγραφος 8 του παρόντος κεφαλαίου».

Στο άρθρο 45 παρ. 4, 5 και 6 του ιδίου ως άνω νόμου προβλέπονται τα εξής: «4. Αν για τη συγκεκριμένη δραστηριότητα ή έργο απαιτείται Απόφαση Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων (Α.Ε.Π.Ο.) ή υπαγωγή σε Πρότυπες Περιβαλλοντικές Δεσμεύσεις (Π.Π.Δ.), η οποία εκδίδεται σύμφωνα με τα άρθρα 3, 4 και 8 του ν. 4014/2011 (Α' 209), τότε η έγκριση επέμβασης ενσωματώνεται σε αυτές, κατ' αντιστοιχία κατηγορίας έργου ή δραστηριότητας. Η έγκριση επέμβασης δύναται να αφορά ευρύτερη έκταση, εντός της οποίας εγκρίνεται η επέμβαση, οι δε συγκεκριμένες επιφάνειες επέμβασης εντός αυτής προσδιορίζονται με την Πράξη Πληροφοριακού Χαρακτήρα, η οποία αφορά τις απολύτως αναγκαίες για την υλοποίηση της επέμβασης εκτάσεις της παρ. 6...

5. Κατά τη χορηγούμενη στα πλαίσια έκδοσης της Α.Ε.Π.Ο. ή υπαγωγής των Πρότυπων Περιβαλλοντικών Δεσμεύσεων (Π.Π.Δ.) γνωμοδότηση των δασικών υπηρεσιών εξετάζεται η συμβατότητα του έργου με τις διατάξεις της δασικής νομοθεσίας, η μη ύπαρξη άλλων διαθεσίμων δημοσίων εκτάσεων, που δεν υπάγονται στις προστατευτικές διατάξεις του παρόντος νόμου με την επιφύλαξη του τελευταίου εδαφίου της παρ. 3 του παρόντος άρθρου και οι τυχόν απαιτούμενες τροποποιήσεις των ισχυόντων διαχειριστικών σχεδίων και των εγκεκριμένων μελετών αναδάσωσης. Σε περίπτωση θετικής γνωμοδότησης τίθενται με αυτήν όροι και περιορισμοί για την ελαχιστοποίηση των τυχόν αρνητικών επιπτώσεων από την εκτέλεση και λειτουργία του έργου.

6.α. Μετά την έκδοση της Α.Ε.Π.Ο. ή την υπαγωγή σε Πρότυπες Περιβαλλοντικές Δεσμεύσεις (Π.Π.Δ.) με απόφαση του αρμόδιου Υπουργού ή του οικείου Συντονιστή της Αποκεντρωμένης Διοίκησης εντός τριάντα (30) ημερών από την ημερομηνία υποβολής του αιτήματος, εκδίδεται πράξη πληροφοριακού χαρακτήρα της αρμόδιας Δασικής Αρχής με την οποία εξειδικεύονται οι όροι και οι προϋποθέσεις κάθε επέμβασης, αναφέρονται δε σε αυτήν, ιδίως, τα στοιχεία του δικαιούχου, τα όρια, η θέση και το εμβαδόν της έκτασης, ο σκοπός της επέμβασης, ο χρόνος διάρκειάς της, με δυνατότητα ανανέωσής της. Αναφέρονται επίσης, η διαδικασία έκπτωσης του δικαιούχου σε περίπτωση μη τήρησης των όρων της επέμβασης, το ύψος του ανταλλάγματος χρήσης, τα όρια, η θέση και το εμβαδόν της προς αναδάσωση έκτασης, καθώς επίσης και οι όροι αποκατάστασης του φυσικού περιβάλλοντος μετά τη λήξη του χρόνου διάρκειας της επέμβασης».

Με την υπ' αριθ. πρωτ. 135661/4400 από 16.9.2013 Εγκύκλιο του Ειδικού Γραμματέα Δασών με θέμα: «Οδοί σε εκτάσεις που προστατεύονται από τις διατάξεις της δασικής νομοθεσίας», αλλά και με την παλαιότερη αυτής (92793/2283/19-6-2008) κρίθηκε ότι οι οδοί που εγκρίνονται σε εκτάσεις που προστατεύονται από τις διατάξεις της δασικής νομοθεσίας για την εξυπηρέτηση εκμεταλλεύσεων, πρέπει να αντιμετωπίζονται ως δασικές και να ακολουθούνται γι' αυτές οι

προδιαγραφές της δασικής οδοποιίας. Μάλιστα αναφέρεται ότι η συγκεκριμένη αντιμετώπιση ακολουθήθηκε για λόγους δασοπολιτικούς, ούτως ώστε να εφαρμόζονται στα δασικά οικοσυστήματα ίδιες τεχνικές προδιαγραφές έργων οδοποιίας και να μη βαρύνονται αυτά με οδοποιίες που τα υποβαθμίζουν και έχουν επιπτώσεις στην ορθή λειτουργία τους, αλλά και στον προορισμό τους. Δεδομένου δε ότι οι εν λόγω οδοί χρησιμοποιούνται από τη δασική υπηρεσία ως δασικές, όταν εκλείψει ο σκοπός για τον οποίο διανοίχθηκαν, κρίθηκε ότι πρέπει ν' ακολουθούνται οι ίδιες προδιαγραφές γι' αυτούς με τις αντίστοιχες της δασικής οδοποιίας, για να υπάρχει εναρμόνιση ως προς τη λειτουργία των παραπάνω έργων στο δασικό οικοσύστημα, και τήρηση των ίδιων βασικών κανόνων που τα διέπουν.

Περαιτέρω, στην εν λόγω εγκύκλιο αναφέρεται ότι όταν το πλάτος οδού που πρέπει να διανοιχθεί για τη διέλευση οχημάτων μεταφοράς ογκώδους εξοπλισμού απαιτήτου για την εκτέλεση έργων είναι μεγαλύτερο των 5 μέτρων (δασική οδός Γ' κατηγορίας), τότε πρέπει να υπάρχει πλήρης τεκμηρίωση στην τεχνική έκθεση της μελέτης του έργου, ούτως ώστε να εγκριθεί η διάνοιξη κατά σημεία μέχρι τα 10μ, κατά παρέκκλιση των ισχυουσών τεχνικών προδιαγραφών της δασικής οδοποιίας, αποκλειστικά και μόνο για την εξυπηρέτηση της χρήσης διέλευσης, όπως αυτή ανωτέρω τέθηκε. Το επιπρόσθετο των 5μ πλάτους καταστρώματος αποτελεί προσωρινού χαρακτήρα διάνοιξη και υφίσταται για το σκοπό της διέλευσης, μελετάται δε τεχνικά στην τεχνική μελέτη της οδοποιίας και προσδιορίζεται η χρονική διάρκεια διατήρησής του, καθώς και οι προϋποθέσεις της διάνοιξης στην απόφαση έγκρισης της μελέτης οδοποιίας. Μετά την επιτέλεση του σκοπού της επιπρόσθετης διάνοιξης, οφείλεται η άμεση περιβαλλοντική αποκατάσταση του χώρου αυτού με τη φυτοτεχνική διευθέτησή του, μια υποχρέωση που θ' απορρέει από την ΑΕΠΟ της οδοποιίας και από την απόφαση έγκρισης της τεχνικής μελέτης αυτής. Ανάλογη αντιμετώπιση ακολουθείται και στις περιπτώσεις των ελιγμών, όταν απαιτηθεί επιπρόσθετη έκταση για την εξυπηρέτηση του ανωτέρω σκοπού. Τέλος, στην ανωτέρω εγκύκλιο, επισημαίνεται ότι με την υποδεικνυόμενη αντιμετώπιση δεν τροποποιούνται οι προδιαγραφές της δασικής οδοποιίας, όπως ισχύουν με την 41287/2281/22-5-1973 απόφαση Υφυπουργού Γεωργίας, όπως τροποποιήθηκε με την 92833/4679/1-12-1997 απόφαση Γενικού Δ/ντή, αλλά ακολουθείται μια τεχνική πρακτική προσωρινού χαρακτήρα.

Οι προδιαγραφές διάνοιξης δασικών οδών Γ' κατηγορίας, προσδιορίστηκαν αρχικά με την υπ' αριθ. 126386/1730 από 10.6.1966 Απόφαση του Υπουργού Γεωργίας, «Περί εγκρίσεως γενικής συγγραφής υποχρεώσεων εκπονήσεως μελετών δασικών μεταφορικών εγκαταστάσεων», σύμφωνα με το άρθρο 2 της οποίας: «*Δασικά οδοί Γ' Κατηγορίας: Πλάτος καταστρώματος 2,50-4,00 μέτρα αναλόγως του σκοπού δι' όν προορίζεται (κίνησης ζώων, ελκυστήρων, αυτοκινήτων κλπ.) άνευ μορφώσεως πρανών, άνευ κατασκευής τάφρων και άνευ μονίμων τεχνικών έργων. Μεγίστη κατά μήκος κλίσις μέχρι 20% και ως ήθελε προσδιορισθή δια της Ε.Σ.Υ. αναλόγως του σκοπού δι' ον προορίζεται. Ελάχιστη ακτίς καμπυλότητας ως ήθελε ορισθή δια της Ε.Σ.Υ.*».

Η ως άνω Απόφαση του Υπουργού Γεωργίας τροποποιήθηκε: (α) αρχικά με την υπ' αριθ. 41287/2281 από 22.5.1973 Απόφαση του Υφυπουργού Εθνικής Οικονομίας, σύμφωνα με την οποία: «*Τα τεχνικά στοιχεία των δασικών οδών Γ' κατηγορίας καθορίζονται: Πλάτος καταστρώματος 4,0 μέτρων, μεγίστη κατά μήκος κλίσις 12% και ελάχιστη ακτίνα καμπυλότητας 10,00 μέτρων*» και (β) εν συνεχεία με την υπ' αριθ. 92833/4679 από 1.12.1997 Απόφαση με θέμα «Αναμόρφωση τεχνικών προδιαγραφών κατασκευής δασικών οδών Γ Κατηγορίας» του Γενικού Διευθυντή του Τμήματος Δασικών Μεταφορικών Εγκαταστάσεων και Δασικών Κτιρίων του Υπουργείου Γεωργίας στην οποία ορίστηκαν τα εξής: «*Τα τεχνικά στοιχεία των δασικών οδών Γ κατηγορίας καθορίζονται: 1. Πλάτος καταστρώματος 4- 5 μέτρα, 2. Μεγίστη κατά μήκος κλίση 12%, 3. Ελάχιστη ακτίνα καμπυλότητας 20 μέτρων και στους ελιγμούς 15 μέτρων*». Η συγκεκριμένη απόφαση δεν προκύπτει να έχει καταργηθεί.

Από τα ως άνω αναφερόμενα στο σχετικό κανονιστικό πλαίσιο, συνάγεται ότι η διάνοιξη οδών εντός δασικών εκτάσεων και δασών για την εγκατάσταση έργων ΑΠΕ ακολουθεί τις προδιαγραφές

των δασικών οδών. Εφόσον το αναγκαίο μέγιστο πλάτος υπερβαίνει αυτό το οποίο έχει οριστεί για τις δασικές οδούς Γ' κατηγορίας, η ως άνω εγκύκλιος αναφέρει ότι τα μέτρα της επιπλέον διάνοιξης πρέπει να αντιμετωπίζονται ως έργο προσωρινό και κατ' εξαίρεση επιτρεπόμενο. Ωστόσο, τα έργα εγκατάστασης αιολικών πάρκων, λόγω και των δεσμεύσεων της χώρας στο πλαίσιο των οδηγιών της ΕΕ για την ενεργειακή μετάβαση, καταλαμβάνουν όλο και μεγαλύτερη χωρική εξάπλωση και πολύ συχνά εντός του δασικού περιβάλλοντος, επηρεάζοντας δυνητικά τη γεωμορφολογία και τη βιοποικιλότητα, ενώ εφόσον διανοιχθεί μια οδός η επαναφορά του δασικού περιβάλλοντος και του φυσικού αναγλύφου στην προτέρα κατάσταση, για το τμήμα που θεωρείται ως προσωρινή διάνοιξη, είναι δύσκολα επιτεύξιμη και απαιτεί μακρό χρονικό διάστημα. Επομένως, δέον να καθορίζεται νομοθετικά το μέγιστο πλάτος των οδών που διανοίγονται για το συγκεκριμένο σκοπό, οι ενέργειες αποκατάστασης του περιβάλλοντος, καθώς και άλλες αναγκαίες τεχνικές λεπτομέρειες, πιθανά, αναλόγως της ισχύος και του τύπου των ανεμογεννητριών, και να μην επαφίεται η εκτίμηση αυτή μόνο στην τεχνική κρίση των αρμοδίων δασικών υπηρεσιών που γνωμοδοτούν. Είναι δε προφανές ότι η παράλειψη εξειδικευμένης νομοθετικής πρόβλεψης για το συγκεκριμένο ζήτημα, ήτοι το πλάτος δασικών οδών που χρησιμοποιούνται για την εξυπηρέτηση έργων ΑΠΕ, δημιουργεί ανασφάλεια δικαίου τόσο στους επενδυτές σε έργα ΑΠΕ, όσο και στους λοιπούς πολίτες, στο πλαίσιο του δικαιώματός τους στο περιβάλλον.

Σε κάθε περίπτωση επισημαίνεται ότι οι προβλέψεις της υπ' αριθ. πρωτ. 135661/4400 από 16.9.2013 Εγκυκλίου του Ειδικού Γραμματέα Δασών δεν έχουν δεσμευτική ισχύ, αλλά παρέχουν μόνο οδηγίες προς τη διοίκηση για τους τρόπους εφαρμογής των διατάξεων περί δασικών οδών. Δέον δε να αναφερθεί ότι οι ερμηνευτικές εγκύκλιοι επεξηγούν τις διατάξεις των νομοθετικών και κανονιστικών πράξεων και παρέχουν οδηγίες για τον τρόπο εφαρμογής τους και δεν μπορούν να καταργήσουν ή να αντικαταστήσουν κανόνα δικαίου (ΑΠ 788/2019, ΝΣΚ 40/2020). Στην περίπτωση δε που η ερμηνευτική εγκύκλιος υποκρύπτει νέα κανονιστική ρύθμιση, τότε αντιμετωπίζεται ως ψευδοερμηνευτική και αποτελεί αντικείμενο προσβολής ενώπιον των αρμοδίων δικαστηρίων (ΟλΣτΕ 87/2011, 2291-2293, 17/2015, ΣτΕ 93/2018, 237-238, 157/2016, 159-160/2015, 102/2014 κλπ). Το ζήτημα αυτό έχει αναλυθεί εκτενώς πολλές φορές από την Ανεξάρτητη Αρχή είτε στο πλαίσιο εξέτασης αναφορών, είτε στο πλαίσιο σύνταξης Ετησίων Εκθέσεων¹.

Η προστασία του δασικού περιβάλλοντος τυγχάνει ευθείας προστασίας από το Σύνταγμα, το οποίο στο άρθρο 24 ορίζει ότι «*Νόμος ορίζει τα σχετικά με την προστασία των δασών και των δασικών εκτάσεων*». Ως εκ τούτου, οι όροι/ προϋποθέσεις αλλαγής του χαρακτήρα των δασών/ δασικών εκτάσεων – μεταξύ των οποίων κρίνουμε ότι περιλαμβάνονται και οι τεχνικές προδιαγραφές διάνοιξης/ διαπλάτυνσης δασικών οδών ως συνοδά έργα για τις ΑΠΕ - ακόμα και εάν αυτές συμβάλλουν στη λυσιτελή αντιμετώπιση της κλιματικής κρίσης, θα πρέπει να εξειδικεύονται νομοθετικά.

Με βάση τα ανωτέρω, παρακαλούμε για την εξέταση του ζητήματος προκειμένου να ληφθεί η αναγκαία νομοθετική πρωτοβουλία για την εισαγωγή κατάλληλης νομοθετικής ρύθμισης.

¹ Ετήσια Έκθεση Συνηγόρου του Πολίτη 2011, «Εγκύκλιοι έναντι νόμων», αναρτημένο σε:

<https://old.synigoros.gr/?i=stp.el.annreports.65277>

Ετήσια Έκθεση Συνηγόρου του Πολίτη 2010, Σελ. 61-62, αναρτημένο σε:

<https://old.synigoros.gr/?i=stp.el.annreports.47094>

Σε αναμονή των ενεργειών και έγγραφων απαντήσεών σας, παραμένουμε στη διάθεσή σας για οποιαδήποτε σχετική πληροφορία ή διευκρίνιση.

Με τιμή
Ανδρέας Ποττάκης
Συνήγορος του Πολίτη

Κοινοποίηση:

ΥΠΕΝ
κ. ΕΥΑΓΓΕΛΟ ΓΚΟΥΝΤΟΥΦΑ
ΓΕΝΙΚΟ Δ/ΝΤΗ ΔΑΣΩΝ ΚΑΙ ΔΑΣΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
v.goudoufas@prv.ypeka.gr

ΥΠΕΝ
Κ. ΣΙΤΑ ΒΑΣΙΛΙΚΗ
ΓΕΝΙΚΗ Δ/ΝΤΡΙΑ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ
sitav@prv.ypeka.gr

Καραφέρια Χριστίνα ως εκπρόσωπος του Συλλόγου «Η Μέδουσα»
Caraferia.christina@gmail.com